

Kálnoki - Kis Sándor visszaemlékezése egykori tanáira /1954/55 tanévben érettségizett IV.B. osztály tanulója /

Visszagondolva tudom, hogy nagyon szerencsések voltunk mi, akkori fazekasisták. Szenzációs tanáraink voltak. Szinte kivétel nélkül a legmagasabb színvonalat képviselték és igazi pedagógusok voltak.

A magyart osztályfőnöknőnk Bacsa Erzsébet, egymás közt „Bacsa Erzsi”, tanította.

Kezdő tanárként kapta meg az osztályt. A nyugalmat és megbízhatóságot, a segítőkészséget árasztotta magából. Ezért tudta a korábban nagy létszámú osztályt és különösen a túlkorosokat kezelni, mert rövid idő után rájött mindenki, hogy ő nem a „kápó”, akitől félni kell, hanem akihez segítségért lehet fordulni. A magyar irodalom mellett nagy súlyt fektetett a világirodalom kiemelkedő alkotásainak is. A memoriter, azaz a versek megtanulása kiemelten fontos volt nála. Manapság mondják, hogy nem szabad a gyerekeket verstanulással kínozni. A sok vers ismerete, idézetek beszövése a beszédbe nálam a kulturáltság jele, nem beszélve arról, hogy a memoriter olyan agytorna, ami növeli az agy befogadóképességét. Lehet, hogy most, amikor emlékeimet keresem, kevesebbet találnék meg a múltamból.

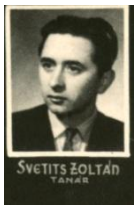
Sepsy József, „Sepsy tanár úr” tanította a történelmet.

Ő - ha jól tudom - a Református Gimnázium tanár karából került át a Fazekasba. Kiválóan adott elő. Nem lehetett nem oda figyelni. Mindjárt az elején elmondta, hogy mi a módszere. Az előírt tanmenettől eltérően, de azt mégis betartva haladt az anyaggal. III. osztályban a magyar történelem szerepelt tananyagként. Ő azzal úgy haladt, ahogy tantervbe szerepelt, de mindig mellé tette párhuzamosan a világtörténelem egyidejű részét. Nem érthetjük meg, hogy nálunk miért úgy történt az ami történt, ha annak nem ismerjük a nemzetközi hátterét. Magyarország akkor is függött a környezettől, amikor pl. Mátyás idejében középhatalom volt Európában. Miért és hogyan kerültek bele a 30 éves háborút 1648-ban lezáró westfáliai béke dokumentumaiba I. Rákóczi György erdélyi fejedelem által a szorult helyzetben lévő bécsi udvartól kicsikart 1645-ös linzi béke, s ezzel kapott erősebb nemzetközi rangot, biztosítékot. A történelmi évszámok úgy ivódtak belénk magolás nélkül az összefüggések ismerete miatt, hogy az osztály leggyengébb tanulója is tudott legalább 400 évszámot. Feltűnt, hogy az ellenreformációt nagyon negatívan állította be, feltehetően elkötelezett reformátusként. Nagy fegyelmet tudott tartani. Eben a vonatkozásban neki volt az osztály előtt a legnagyobb tekintélye. Osztályfőnöknőnk ritkán, de kritikus esetben őt kérte segítségül. Az egyik ilyen eset akkor történt, amikor ennek a tanévnek a második félévében május elsejei sportbemutatóra készültek a debreceni középiskolák. Az eseményre a régi - atlétikai és salakmotor versenypályával is

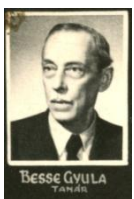
rendelkező - Nagyerdei Stadionban került sor. Több napon át, délutánonként tartottak a próbák. Utolsó nap a főpróbára került sor, de rettenetesen elhúzódott az idő. Mivel mi a végén voltunk érdekeltek, csak vártunk és vártunk a stadionon kívül. Ha jól emlékszem, akkor nem a tapasztalt Dotya bácsi, hanem a fiatal Kulcsár tanár úr volt velünk Az összesen nyolc harmadik és negyedik osztály kb. 220 tanulója kellett volna, bevonuljon. Ahogy telt az idő szép csendesen fogyott a létszám. Én is leléptem. Botránnyosan kevesen maradtak és ebből akkor politikai ügy is lett. Mondanom sem kell, hogy a távozásunk nem politika állásfoglalás volt május 1 kapcsán, kizárólag a bizonytalan várakozás unalma okozta a távozást. Másnap reggel becsengetés után Szepsy tanár úr lépett be a terembe, mögötte osztályfőnöknőnk. Egyébként is erős hangját megemelte: „Álljon fel, aki idő előtt távozott!” Az osztály több mint a fele felállt, köztük én is. Akkor a bejárat melletti első padban ültem az ajtó mellet, mert biológia óránk lett volna és a korábbi órán Hatházy Pali padtársammal történt óra alatti fecsegés miatt Schneider tanárnő néhány órájára oda ültetett. Így elsőnek engem kérdezett: „Hol voltál?!” Kezdttem az előkészített mondókámat, hogy: „Tanár úr kérem a Zenedében volt órám...” Nem tudtam befejezni a mondatot. „Niiiincs Zenede! Osztályfőnöki intő! Ül le!” Ma is fülemben cseng az a hang, ahogy ezt mondta. Osztálytársaimmal találkozáskor, még ma is felelegetik a „Niiiincs Zenede!” - mondatot. Így került sorra egyenként mindenki, aki felállt, mert hamarabb elment előző délután.

Svetits Zoltán, avagy „Szvetics Zoli” tanította a matematikát.

Kezdő tanár volt, mert az előző évben végzett az egyetemen. „Sinus tanár úr” volt a beceneve. Érdekes, kissé fejhangon tudta mondani: „Nem sinuuus, cosinuuus!” Számomra a matematika, mindig kedvenc tantárgynak számított, így hamar jó kapcsolat alakult ki köztünk. Ő volt az, akivel már az első – 5 éves – találkozáson összetegeztünk. Vele kapcsolatos az egyik aranyos esetem IV. gimnazista koromból. Akkor már nagyon sok elfoglaltságom volt a Zenedében is. Nagyon be kellett osszam az időmet. Egyik nap az első óránk matematika volt. Megkaptuk a házi feladatot. A következő óra - biológia – feleltetés alatt az ölemben tartott füzetben el kezdtem elkészíteni a matematika házi feladatot. Nagyon belemélyedhettem, mert nem vettem észre, hogy Schneider Marika néni kiszúrta, odajött és elvette a füzetemet. Óra után levitte a tanáriba és mutatta Svetits tanár úrnak, hogy Kálnoki az ő óráján akarta megcsinálni a matek házi feladatot. Svetits kézbe vette a füzetet, megnézte és közölte, hogy ez már a holnapi feladat volt. Visszakaptam a füzetet és csak azt rótták fel, hogy mással foglalkoztam. Mondtam, hogy a feleltetés alatt volt, mert új anyagnál biztosan nem teszem, mert megtanultam, hogy ha figyelek az órán, fele annyi idő kell a tanulásra.

Besse Gyula. „Besse Gyula bácsi” - furcsa módon nekem mindig utána kívánczik a bácsi – tanította a fizikát.

Egy kis alakú noteszt hordott magánál. Abban volt az ő speciális regisztere az osztályokról. Nem jegyeket írt, hanem betűket. t=tud; nt=nem tud; nnt= nagyon nem tud; ld= lusta disznó. Az ilyenre

jobban haragudott, mint akinek nt-t írt be. Ez utóbbi annak járt, akinek a személyi adottságai az elértnél jobb eredményre adtak volna lehetőséget. Ő is a Reformárus Gimnáziumból „igazolt át.” Nem a lexikális tudást erőltette, sokkal inkább a fizikai gondolkodást akarta elsajátíttatni. Volt egy, a gondolkodásmódjára jellemző mondása: „Aki tudja, hogy mit nem tud, az már nagyon sokat tud.” Másik mondása ragadt belém, amit műszakiként értettem meg igazán: „Egy mérés nem mérés.” Minden mérést meg kell ismételni, hogy a hibás mérést el lehessen kerülni.

Kezdő tanárként került hozzánk negyedikben Meszena György. Ő az ábrázoló geometriát oktatta a reálosztályokban.

Szokatlan tárgy volt számunkra, de szerencsére én kimondottan vizuális memóriájú voltam, a térlátásom kisegített. Sokat vittem magammal az egyetemre, ahol Cigány professzor úr felejthetetlen órái következtek. Meszena tanár úrral még időnként mostanában is találkozunk a „budapestiek” alkalmi vacsoráin. Ő később a Közgazdasági Egyetemen lett tanár és így Budapesten él, utolsóként tanáraink közül.

Biológiát Schneider Mária, „Marika néni” tanította.

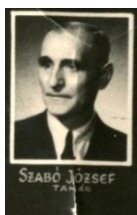
Kedvességével meg tudta szeretetni velünk a természet világát. Személyisége miatt sok osztálytársam járt a biológia szakkörre. Nem egy osztálytársam pályaválasztása az ő hatására született meg.

Dr. Kiss Miklósné, „Mici néni” tanította az orosz.

Az akkor alkalmazott nyelvtanítási módszertan, amelyekkel konform voltak a tankönyvek is, nem a nyelv használatára, hanem lexikális tudás megszerzésére készítették a tanárt és a diákot egyaránt. Jellemző, hogy az osztály többsége betéve fújta például Puskin életrajzát természetesen oroszul, de nem biztos, hogy mindenki valós fordítást tudott volna egyidejűleg mondani, és különösen nem tudott volna elmondani egy értelmes mondatot sem szabadon Puskinról. Mici néni időnként megkísérelt pl. szituációs játszani velünk, de az alapok nem voltak meg hozzá. A szótárból előre kikeresett néhány szó, vagy kifejezés elhangzásán túl semmi érdemi eredménye volt.

Különleges egyéniség volt a testnevelő tanárunk Szabó József, „Dotya bácsi”.

Én elég nehéz helyzetben voltam vele kapcsolatban, mert alkatilag nem voltam erős, mondhatnám inkább gyenge fiú voltam. A kezeimet – a zongora miatt - mindig óvtam az erős fizikai behatásoktól. Első gimista koromban néhány hónapig jártam hozzá néhányad magammal vívásra, mert képzett vívómester volt. Az alapmozgásokat csináltuk: „Lépés!” „Kitörés!”, Lépés! - Kitörés!” Akkor minden stimmelt, mert a gimnasztikát és az futást, ugrást szerettem is és ment is. Harmadiktól gond volt, mert ő kiemelten csináltatta a szertornát, különösen a nyújtót és a korlátot. Én azt alapvetően erővel nem bírtam, de ügyetlen is voltam hozzá. Még az alacsony nyújtón is gond volt megcsinálnom az egyszerű has keletet. Abban békültünk ki, hogy az ugyan nem megy, de viszonylag jól futottam – inkább hosszabb 1500, 3000 m-es) távokon, így inkább ilyen iskolai, és iskolaközi versenyeken indított el.

Az osztály kedvence lett Üveges Petronella tanárnő, aki akkor a földrajzot tanította II.-III.- osztályban.

Ő is nagy hatással volt egy-egy osztálytársam pályaválasztására. Az osztállyal kialakult kapcsolata miatt, IV.-ben is szívesen vállalt nálunk szükség esetén helyettesítést, de sokszor csak úgy, bejött az osztályba szünetben.

Az igazgató Kálmáncz helyi Tibor volt.

Igazgatónk az iskola épületében lakott, szolgálati lakásban, a földszinten. A lakás egyik oldalon a Hatvan utcára nézett, az udvar felé egy kis elkerített kertet alakítottak ki. Amikor negyedikesek voltunk és az osztálytermünk előtti folyosó ablakai az iskolaudvar felé néztek, ahonnan jól rá lehetett látni erre a kis kertre is. Melegebb tavaszi napokon ott lógtunk az ablakban, mert ilyenkor igazgatónk felesége, két részes fürdőruhában, rendszeresen kint napozott a kis kertben, a mi legnagyobb örömünkre.

Igazgatónkhoz kapcsolódik még az a családi sztori, hogy miután én leérettségiztem és egyetemista voltam, Kálmánczhelyi a Kossuth gyakorló gimnáziumban tanított magyart, és az egyik évben a hűgomnak is tanára volt. A hűgomat nagyon idegesítette, hogy állandóan arra hivatkozott, hogy „bezzeg a bátyja ezt jobban írta volna meg.....jobban fogalmazott volna ...” stb. Egyik alkalommal, amikor otthon voltam, egy fogalmazást kellett írjanak házi feladatként. Megkért, hogy írjam meg, ő majd bemásolja a füzetbe. Így is történt. Másnap 3-ast kapott rá. Nem állta meg, hogy meg ne mondja neki, hogy: „pedig ezt a híres jó tanuló bátyám írta.”

Mindenképpen meg kell emlékezzek az iskola két pedellusáról id. vagy inkább ahogy mi mondtuk „öreg” és ifj. Gyuri bácsiról. Ők voltak a mindenesek. Portás, hirdetéshordó, fűtő, takarító, rendfenntartó és így tovább. Öreg Gyuri bácsi morózus típusként nem szeretett beszélgetni. Röviden beszélt: „Ezt hagyják abba!”, „Ezt nem szabad!”

Fiatál Gyuri bácsi sokkal közlékenyebb volt, nyitott. Mindenkit a nevéen szólított még akkor is amikor a 25 éves érettségi találkozóra jöttünk össze az iskolában. A tablót mindig lehozta a padlásról, és a mi folyosónkon helyezte el. Érződött rajta, hogy szereti a gyerekeket.

